

Šiais metais sprendimai dėl pelno paskirstymo priklausys IR NUO AKCININKŲ SUSIRINKIMO DATOS

Janina KARSAKIENĖ
Apskaitos specialistė

◆ **Akcinių bendrovių** įstatymo 59 straipsnis apibrėžia duomenis, kurie turi būti pateikti visuotinio akcininkų susirinkimo protokole, įteisinančiame pelno paskirstymą. Šių metų viduryje įsigalios minėto įstatymo pataisos. Tuo pačiu keisis ir reikalavimai akcininkų sprendimui dėl pelno skirstymo. Protokoluose reikės pateikti daugiau duomenų.

Pernai Seimo priimtos Akcinių bendrovių įstatymo pataisos vadinamos svarbiausiais paskaitos dešimtmečio šio įstatymo pakeitimais. Tikimasi, kad liberalesnis reglamentavimas atvers verslui naujas finansavimo galimybes, leis pritraukti naujų investicijų, prisidės prie ekonomikos skatinimo. Visa tai įsigalios šių metų liepos 1 d.

Dalis įstatymo pakeitimų yra susiję su nuosavu kapitalu ir jo formavimu. Atsiranda nauja akcijų rūšis, pokyčių formuojant rezervus, paprastinamas tarpinių dividendų skyrimas, keičiasi įstatinio kapitalo didinimo tvarka. Tai turės įtakos ir visuotinių akcininkų susirinkimų sprendimams.

Artėjant praėjusių metų finansinių ataskaitų rinkinio tvirtinimo ir pelno skirstymo laikotarpiui, kai privalėsime tinkamai protokoluoti visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimus, naudinga peržvelgti dabartinius įstatymo reikalavimus ir būsimus pokyčius.

SKIRSTYTINO REZULTATO APSKAIČIAVIMAS

Šiuo metu galiojanti Akcinių bendrovių įstatymo 59 straipsnio redakcija numato, kad visuotinio akcininkų susirinkimo sprendime dėl pelno paskirstymo turi būti nurodyta:

1) ankstesniųjų finansinių metų nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) ataskaitinių finansinių metų pabaigoje. Šiais metais čia turėsime įrašyti 2025 m. pabaigoje buvusią nepaskirstytojo pelno sumą, likusią patvirtinus 2024 m. finansines ataskaitas ir paskirsčius pelną. Tačiau jeigu įmonė 2025 m. skyrė **tarpinius dividendus**, nepaskirstytojo pelno likutį reikės sumažinti – taip pat ir tuo atveju, jeigu įmonė pernai taikė retrospektyvinį būdą. Jis numatytas atliekant apskaitos politikos keitimo operacijas ir taisant esmines apskaitos klaidas;

2) grynas ataskaitinių finansinių metų pelnas (nuostoliai). Tai reiškia 2025 m. pelno (nuostolių) ataskaitoje apskaičiuotą grynojo pelno (nuostolių) sumą;

3) pelno (nuostolių) ataskaitoje nepripažintas ataskaitinių finansinių metų pelnas (nuostoliai). Tai bus 2025 m. atliktų operacijų rezultatai, kurie pagal 8-ojo VAS reikalavimus registruojami tiesiogiai nepaskirstytojo pelno (nuostolių) sąskaitoje, aplenkiant pajamų ir sąnaudų sąskaitas. Tokių atvejų yra keletas:

* **perkainojimo rezervo mažinimas.** VAS numatyta, kad, perkainojus ilgalaikį materialųjį turtą, susidaręs vertės perviršis registruojamas perkainojimo rezerve. Į šį rezervą taip pat pakliūva ir išvestinių finansinių priemonių perkainojimo rezultatai. Pastarosios operacijos labai retos, todėl perkainojimo rezervas išimtinai siejamas su perkainota verte į apskaitą įtrauktu ilgalaikiu materialiuoju turtu. VAS taip pat numato, kad, mažėjant perkainoto turto vertei,

atitinkamai turi mažėti ir su tuo turtu susijusi perkainojimo rezervo dalis. Sumažinta rezervo dalimi tiesiogiai didinamas ataskaitinio laikotarpio nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai). Perkainoto turto vertė mažėja jį nudėvint, perleidus ar eilinį kartą perkainojus, taip pat šiam turtui nuvertėjus;

* **savų akcijų pardavimo ir anuliavimo rezultatas.** Akcinių bendrovių įstatymas leidžia visoms akcinėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms supirkti dalį išleistų akcijų – iki 10 proc. įstatinio kapitalo vertės akcijų. 8-asis VAS reikalauja, kad visi supirktų akcijų vertės pasikeitimai (jas parduodant už kitą kainą, negu buvo supirktos, arba anuliuojant) registruojami tiesiogiai nepaskirstytojo pelno (nuostolių) sąskaitoje.

Prieš superkant savas akcijas, įmonės akcininkų sprendimu turi būti suformuotas specialus rezervas, kurio suma ne mažesnė nei numatomų supirkti akcijų vertė. Supirktos savos akcijos įvertinamos jų išsigijimo savikaina, todėl ir rezervą būtina formuoti atsižvelgiant į numatomas supirkimo kainas. Pardavus ar anuliuojant supirktas akcijas, joms tenkanti rezervo dalis išformuojama;

* **su akcijų išleidimu tiesiogiai susijusios išlaidos.** VAS ir kiti teisės aktai nepadidina tikslaus tokių išlaidų sąrašo. Darytina prielaida, kad tiesiogiai susijusiomis išlaidomis laikytinos tos, kurių įmonė būtų išvengusi, jeigu akcininkai nebūtų nusprendę išleisti naujos akcijų emisijos. Taip pat šias išlaidas turi būti įmanoma pagrįstai atskirti nuo kitų su įmonės veikla ar kitais akcininkų sprendimais susijusių išlaidų. Tai galėtų būti, pvz., įvairių konsultacijų, naujų investuotojų paieškos, įstatų pakeitimo rengimo ir panašios išlaidos. Nustačius tiesiogiai su akcijų išleidimu susijusias išlaidas, jomis pirmiausiai turi būti mažinami šios akcijų emisijos metu susiformavę akcijų priedai. Jeigu jų nėra arba suma nepakankama, išlaidomis (jų perviršiu) tiesiogiai mažinamas ataskaitinio laikotarpio nepaskirstytasis pelnas;

4) pervedimai iš rezervų. Tai sudaro akcininkų susirinkimo sprendimu sumažintų arba panaikintų rezervų sumą. Kol tokių sprendimų nėra, rezervų likutis balanse negali keistis.

Protokole reikėtų detalizuoti, kokius rezervas kokiomis sumomis nuspręsta mažinti;

5) akcininkų įnašai bendrovės nuostoliams padengti. Akcininkai turi teisę savo papildomais įnašais padengti bet kokius nuostolius – ne tik tuo atveju, kai, susumavus visas išvardytas sumas, apskaičiuojamas bendras neigiamas rezultatas, tačiau ir tada, kai bendras rezultatas yra teigiamas, bet ataskaitiniais ar ankstesniais metais įmonė patyrė nuostolių;

6) paskirstytinojo pelno (nuostolių) iš viso. Susumavus visus išvardytus rodiklius, gaunamas paskirstytinasis rezultatas – pelnas arba nuostoliai. Jeigu bendra šių elementų suma yra teigiama, apskaičiuojamas skirstytinas pelnas, kurį visuotinis akcininkų susirinkimas gali skirstyti. Jeigu bendra šių elementų suma yra neigiama, apskaičiuojami nuostoliai. Jie vėliau gali būti padengti uždirbtu pelnu arba, akcininkams nusprendus, papildomais įnašais.

PELNO SKIRSTYMAS

Toliau visuotinio akcininkų susirinkimo sprendime (protokole) pateikiama **informacija apie pelno skirstymą**. Dabartinė įstatymo redakcija reikalauja atskirai nurodyti:

- pelno dalį, paskirtą į privalomąjį rezervą;
- pelno dalį, paskirtą į savų akcijų rezervą (jei bendrovė ketina supirkti savas akcijas);
- pelno dalį, paskirtą į rezervą akcijoms suteikti (jei bendrovė ketina savo akcijas neatlygintinai ar iš dalies atlygintinai teikti darbuotojams);
- pelno dalį, paskirtą į kitus rezervas.

Nuo liepos 1 d. Akcinių bendrovių įstatymas įteisins dar kelis tikslinius rezervas:

- išperkamųjų akcijų rezervą,
- finansinės pagalbos rezervą,
- rezervas, naudojamus metinėms išmokoms (tantjemoms) valdybos ir stebėtojų tarybos nariams, darbuotojų premijoms ir panašioms tikslams.

Į kiekvieną šių rezervų pervedamos sumos protokole turės būti nurodytos atskirai.

■ **Išperkamųjų akcijų rezervas** turės būti sudarytas išleidžiant naujos rūšies akcijas – išperkamąsias akcijas. Tai yra paprastosios arba privilegijuotosios akcijos, kurių išleidimo metu bendrovė įsipareigos jas supirkti iš anksto nustatytomis sąlygomis. Šios rūšies akcijos tampa tarpiniu variantu tarp klasikinių akcijų ir obligacijų. Jos suteiks akcijų savininkams tas pačias teises kaip ir įprastinės akcijos, tačiau bus ribotos galiojimo trukmės, kuriai pasibaigus bendrovė akcijas turės išpirkti. Visos akcijų išpirkimo aplinkybės ir sąlygos turės būti iš anksto patvirtintos visuotiniame akcininkų susirinkime, kuris priims sprendimą dėl jų išleidimo.

Pagal ABI 42¹ straipsnį, akcijoms išpirkti turės būti sudarytas akcijų išpirkimo rezervas, kurio dydis ne mažesnis už išperkamųjų akcijų nominalių verčių sumą. Maža nepaskirstytojo pelno suma gali tapti kliūtimi suformuoti reikiamo dydžio rezervą, o tuo pačiu ir riboti akcijų išpirkimo galimybę. Išpirkus akcijas, jų verte mažinamas įstatinis kapitalas.

■ **Finansinės pagalbos rezervas.** Akcinių bendrovių įstatymas (45² str.) nuo 2026 m. liepos 1 d. įteisina galimybę bendrovėms teikti finansinę pagalbą savo darbuotojams bei kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims, išigyjant bendrovės akcijų. Šiuo metu tokia pagalba yra draudžiama. Ji galės būti teikiama siekiantiems įsigyti akcijų asmenims suteikiant specialias paskolas ar teikiant garantijas, jeigu jie šiam tikslui skolinsis pinigų iš kitų šaltinių.

Visuotiniam akcininkų susirinkimui nusprendus suteikti tokią finansinę pagalbą, turės būti sudarytas ir specialus finansinės pagalbos rezervas, kurio dydis ne mažesnis už planuojamos suteikti finansinės pagalbos sumą. Toks rezervas turės būti išlaikytas tol, kol bus vykdomas finansinės pagalbos teikimo sandoris.

■ **Rezervas tantjemoms, darbuotojų premijoms ir kitiems tikslams.** Nuo liepos 1 d. įsigalioja kitokia Akcinių bendrovių įstatymo 59 str. 2 dalies redakcija. Kitaip suformuluota nuostata dėl pelno skyrimo tantjemoms bei darbuotojų premijoms. Pagal šiuo metu galiojančią redakciją, sprendime dėl pelno paskirstymo turi būti nurodyta: *pelno dalis, paskirta metinėms išmokoms (tantjemoms) valdybos ir stebėtojų tarybos nariams, darbuotojų premijoms ir kitiems tikslams*, o nuo liepos 1 d. įsigaliosiančioje redakcijoje tai pakeista į: *pelno dalis, paskirta į*

rezervus, naudojamus metinėms išmokoms (tantjėmoms) valdybos ir stebėtojų tarybos nariams, darbuotojų premijoms ir panašioms tikslams.

Kitaip tariant, įstatymas nurodo, kad, ketinant iš pelno skirti premijas darbuotojams, tantjėmas valdybos ir stebėtojų tarybos nariams ar pelną naudoti kitiems tikslams, turės būti sudaromi specialūs rezervai. Dabartinė įstatymo redakcija to daryti neįpareigojo, nors AVNT rengiamose VAS metodinėse rekomendacijose ir dabar raginama taip daryti.

Esminis skirtumas tarp pelno skyrimo į specialų rezervą, skirtą tam tikroms išmokoms, ir pelno skyrimo šioms išmokoms, nesudarant specialaus rezervo, yra tas, kad, sudarius rezervą, vėliau reikia nepamiršti jo išformuoti. O tam būtinas visuotinio akcininkų susirinkimas sprendimas. Priešingu atveju rezervas balanse išliks amžinai, nepaisant to, kad pati išmoka, kuriai rezervas buvo sudarytas, jau seniai išmokėta. Taigi, nuo liepos 1 d. rezervus reikės sudaryti visiems pelno paskirstymo atvejams, išskyrus dividendų skyrimą.

Rezervų formavimas būsimoms premijoms ar tantjėmoms padeda spręsti skirtingo tokių išmokų traktavimo Akcinių bendrovių įstatyme ir verslo apskaitos standartuose problemą. Pagal Akcinių bendrovių įstatymą, tantjėmos ir premijos laikomos pelno paskirstymu, o VAS jas priskiria bendrosioms ir administracinėms sąnaudoms. Laikomasi nuostatos, kad tai yra atlygis už darbą, todėl jos, kaip ir darbo užmokestis darbuotojams, turėtų būti priskirtos ataskaitinio laikotarpio sąnaudoms. Rezervo sudarymas padeda spręsti minėtą problemą.

PAVYZDYS

2026 m. kovo mėn. įvykęs akcininkų susirinkimas nusprendė 10 000 Eur skirti tantjėmoms ir tam tikslui sudarė rezervą. Bendrą tantjėmų sumą paskirstyti įmonės valdybos nariams pavesta įmonės vadovui. Rezervo tantjėmoms sudarymas registruojamas įrašu:

$\left\{ \begin{array}{l} \text{D 342 Ankstesniųjų metų nepaskirstytasis} \\ \text{pelnas (nuostoliai)} \end{array} \right.$	10 000 €
	$\left. \begin{array}{l} \text{K 333 Kiti rezervai (rezervas} \\ \text{tantjėmoms)} \end{array} \right\}$

Tantjėmas paskirsčius konkrečioms asmenims, registruojamas atitinkamų sąnaudų pripažinimas:

$\left\{ \begin{array}{l} \text{D 6312 Įvairios bendrosios ir administracinės} \\ \text{sąnaudos} \end{array} \right.$	10 000 €
	$\left. \begin{array}{l} \text{K 4491 Mokėtinos tantjėmos} \end{array} \right\}$

2027 m. eilinis visuotinis akcininkų susirinkimas turėtų panaikinti šį rezervą. Taip būtų kompensuotas 2026 m. grynojo pelno sumažėjimas, paskirtas tantjėmas priskyrus bendrosioms ir administracinėms sąnaudoms. Naikinant rezervą, didinamas 2027 m. nepaskirstytasis pelnas:

$\left\{ \begin{array}{l} \text{D 333 Kiti rezervai (rezervas tantjėmoms)} \\ \text{10 000 €} \end{array} \right.$	
	$\left. \begin{array}{l} \text{K 341 Ataskaitinių metų nepaskirstytasis} \\ \text{pelnas (nuostoliai)} \end{array} \right\}$

Po informacijos apie rezervų formavimą visuotinio akcininkų susirinkimo protokole nurodoma **pelno dalis, paskirta dividendams išmokėti**. Akcinių bendrovių įstatymas reikalauja atskirai nurodyti praeitais metais paskirtų tarpinių dividendų sumą, jeigu jie buvo paskirti.

Galiausiai visuotinio akcininkų susirinkimo protokole nurodoma likusi nepaskirstytojo pelnas (nuostolių) suma. ☘

**BUHALTERINĖS
APSKAITOS
PROGRAMA**

CENTAS

**PROGRAMOS
PRIVALUMAI:**

- PATOGI DARBE
- LENGVAI ĮSISAVINAMA
- VILIOJANTI KAINA

www.edlonta.lt
Mob. 0 699 495 62

Užs. 1953bam